

Locuitorii Redactorului

si

Cancelleria Redactorului
e in
Strat'a trageriorului [L6-
vessutoza], Nr. 5.Scrierile nefrancate nu se vor
primi decat numai de la coresponden-
tii regulari ai „Federatiunii.”
Articoli tramsi si nepublicati se
vor arde.

FEDERATIUNEA

Diurnal politico, literario, comercial si economicu.

Va esti Mercuri-a, Vineri-a si Dominec'a.

Pest'a, 27/15. iuliu, 1872.

Ministrul de justitie ungurescu, Bittó Stefanu, inca nici acum nu s'a impacata cu cugetul, dă remané si mai departe in ministeriu. Elu se duce, seu mai bine, scandalulu si rusinea ce ia facut-o cocon' asie numita Siarotta, lu-silesca se duca. Este cunoscute, ca una cocona, ce pretindă a stă in relatiuni de intimitate cu dlu Bittó si-a permis sa se atinge de modestul capitalu, ce dlu ministru si lu a agonisit cu sudore faceti sale, prin nuncu stradania si econou i sare, si a-i subtrage din elu considerabil'a suma de aproape patru diei de milii floreni. Nefidel'a si ingrat'a dama fù inse prinsa si data in manile justitiei, alu carei siefa supremu e dlu Bittó; banii partea cea mai mare, s'au afatu si asie dlu ministru a scapatu de daun'a acésta, de altintrele pentru unu ministru nu irreparabile, n'a scapatu inse de compromisiunea absoluta irrepabil'e si nestergibile pentu caracterul unui jungholteiu, incredientatu cu conchucarea justitiei. Amici dui Bittó d'eu inse, ca nu acésta ar' fi cau'sa retragerii sale; dsa nu este omu asie de scrupulosu incătu pentru unu incidentu de tote dilele ca' acestu-a se-si depuna portfolio. Dlu ministru de justitie se retrage, pentru-ca si-a implinitu missiunea, a finitu oper'a reorganisatiunii tribunalelor, carea s'a incredintatu capacitatii si jurisprudentiei sale. Dlu Bittó a facutu degia tote acele propunerii, cari au mai fostu necessarie intru completarea personalului la instantiele supreme, si numirile propuse au primitu sanctiunea din partea Majestatii Sale: astfelui dsa cu inima curata si conscientia linisita voiesce a se retrage; si daca totu-si va mai remané, apoi spre acésta numai impregiurari ponderose, cum este desbaterea bugei pre anulu 1873 laru mai poté induplecá. Noi Romanii n'avemu decatul se ne bucuram de retragerea dui Bittó, care facia de noi s'a portatu in modulu celu mai injustu si mai necuviintiosu. Ca' candidatu la postulu, ce lu-ocupa inca totu dlu Bittó, se d'ea a fi in prim'a linia Ludovica Horváth, auctorul famosei legi municipale. N'oe, Romaniloru ni este de ajunsu a sci, ca' successorulu lui Bittó este autorulu unei asemenea legi, adeca este demnu de antecessorulu seu. De altintrele dlu Ludovicu Horváth pote se fia omu cu capacitate si cu sciinta; pote se fia onestu inse justu nu pote fi, si apoi ce folosu ca' branž'a ebuna... .

Domineca in 21 iuliu, partita nationala serbescă a tenu tu in Neuplant'a una conferintia in caus'a besericcesca-scolara, la carea au participatu una multime de alegatori din tote diocesele. Objectul de consultare in acesta conferintia a fostu: Stabilirea unui programu, de care partita are se stiana in viitoriu in tote affacerile besericcesci si scolare serbesci; dupa aceea propunerea candidatiloru nationali pentru congressu. Cu privire la punctul primu s'a decisu, a springini, defendà si largi autonomia besericcesca si scolară in directiune liberala; d'a privi congressulu de organu principalu alu autonomiei, si astfelui d'a lucră intr'colo, ca' congressulu se fia espressiunea a devenita autonome, fara vatemarea dreptuhui de supra-inspectiune alu statului; se pota dispune liberu si independinte de capitalurile destinate pentru scopuri besericcesci si scolare; mai departe, d'a apera dreptulu natiunii serbesci, d'a-si alege liberu si independinte patriarculu seu, si astfelui d'a face acesta alegere numai atunci, candu libertatea de alegere va fi garantata. Aceste sunt punctele de manecare ale partitei nationale serbesci si dupa acestea va lucra ea in tote affacerile interne besericcesci-scolare. D'in aceste decisiuni se vede, ca' scopulu principalu alu partitei nationale serbesci este, d'a pune stava la mestecului guvernului ungurescu in affacerile interne ale natiunei serbesci.

In numerul trecutu am vorbitu ce-va si despre cestiunea Dalmatiei, si amu disu, ca' acésta, precum si tote cestiunile de asemenea natura, nu se potu resolve definitiv si durabilu, decatul numai prin factorii naturalniente chiamati spre acésta, prin representantii poporului din tiera de sus,

cestiune. Cu privire la acesta cestiune organulu principalu alu fideliloru constitutiunii din Cislaitania scrie, ca' Austr'a numai asie va fi mai poternica decat vecin'a sa Ungaria, daca va ramane in possessiunea Dalmatiei. Si apoi in entuziasmulu seu de interesu tureba: „Pote-va Austria se renunție la acestu litoral importantu? Pote-va ea se lasa in possessiunea Ungariei acésta tiera, unde se afla poterea si valoarea sa marina?” Dupa aceea provoca pre ministeriu a si indreptă tota atentiuua a supr'a acestei tiere, carea poate inca odata se fia leaganulu pentru resolvarea uno u mari cestiuni politice interne.

Dupa reporturile offiale, dlu Vacarescu, agintele romanu, predandu principelui Montenegro, Nichita, autografulu si portretulu principelui Romaniei, a adresatu catra acela, urmatorile cuvinte: „Altetia s'a Carolu, principel' Romaniei, Domnul meu, mi-a demandat se mergh la Montenegro si se Vi predau Altetii Vostre autografulu si portretulu hospodariului. Acestua e scopulu venirei mele. Totu data mi-a demandat si vi comunicu altetii Vestre iubirea sa sincera si frativesc. Cea mai intima dorintia a principelui Carolu si a Romaniei este, ca' legaturele de amicitia, ce impreuna ambele popora se se consolideze, ca' aceste popore de si prin spatiu despartite, legate inse unulu de Altulu prin acele-si interesu, se si-implinesca in solidaritate detorintia, care le-a incredintu-o prudentia. Me sunt forte fericit si onoratu, ca sum interpretale astorul-fel de sentiente.“ Principel' Nichita respusne apoi cu pucine cuvinte, dar' totu cu asemenea caldura si iubire.

D'in Constantinian'a se comunica, ca' turci au inceputu a se tredf din letargia in care jecu de asta tempu. Nu de multu s'a distribuitu intre turci una proclamatiune, carea are de scopu se resuscite fanatismulu mohamedanu intre toti mohamedanii de la Marocca pana la Indi'a, si de la Bochara pana in Afric'a de sudu. Spre acestu sfarsitul se va inainta una Reuniune sub numele „Unirea Islamului.“ D'in tote partile au inceputu degia a se inscrie de membri; inse pentru ca' tendintiele ei se nu se tragă nice decat la indoiala numirea de mai susu i'sa schimbatu in „Reinviarea Islamului.“

Federalismulu in Austria.

Despre prospectele si necessitatea neevitavera a sistemului federalisticu pentru Austria, unu corespondente din Monacu (München) alu diuariului „Augsb. Allg. Ztg.“ intre altele scrie si urmatorie:

Noi, cei ce vetiuim afara de confiniile prin stalpi negru-galbeni marcate ale Austriei, privim lucrurile de buna seama mai obiectivu, si credem, ca' nu va fi fara interesu pentru Dvostra de acolo, d'a sci, ca' ce cugeta politicii de pre aici despre trebele din Austria. Aici politicii petrundietori nu se indoiesc de locu, ca' una forma de statu centralistica nu pote fi durabila si ca' federalismulu adi, mane trebuie se ajunga de a supr'a. Acest'a o concedu toti, cari cunosc relatiunile austriace. Cei ce nu s'au impacatu inca cu acesta idea, nu o facu dora din temere, ca' una Austria federalistica n'ar' poté urmarí alta politica externa, de catu passiva. Ba chiaru acesta este, ce mai cu sema o dorescu aici si nu ascunde nime, ca' presintelor interese germane, partidele centralistice de o cam data au ajutatu mai multa; pentru ca' intre acestea partide una politica externa passiva e conditiune sine qua non, daca sub „passiva“ intellegem lipsa vointiei proprii. Austria asculta, daca principale Bismarci si-misca sprincen'a, si unic acestu ceasiderante este, care casciga aderinti pentru ministerulu Auersperg, a carui gresielii politice, nenumerate de altu-mentrea, candu si candu sunt forte asupr critisate.

Nomai de catu inse, cum se lasa la una parte politica este, cum se pone intrebarea, ca' ce e de venitul Austriei? neci cugetatorii de aici nu vedu alta man-

tanta, de catu federalismulu, unic'a forma de statu naturala si coresponditora spirelui tempului, pentru poliglotul imperiu. Apoi ce se tiene de ministeriu lui Hohenwarth, pre aici forse sau scandalisatu, asupr'a modulu illojalu, in care fu opumnat la tempulu seu, acestu ministeriu de catra diuaristica centralista austriaca, care pre la noi, cu totu dreptulu, nu se bucura de neci o stima si cumla impiedecatu ao scote la calecu ideele si reformele sale salutarie. Mai departe, corespondentele, continua: Nu contradicere interna a trantit, dictatura federalistica a lui Hohenwarth, neci s'a impinsu e in sasiad absurdum, ci, oscile tota lumea, ca' cabale si intrige de calibru celu mai obrasnicu au pregatitudoare reale. Aici se reconosce si acea ca' Hohenwarth a fostu mai mare barbatu de statu, de catu ori care altu ministru austriacu innaintea lui, de si nime nu treceu vederea si gresielele, care le-a comisso. Intre aceste gresiele se numira, intre altele, despretnuirea seu desconsiderarea poteri diuarialisticei austriace, care a organisatu o adeverata gona sistematica; acesta despretnuire inse a fosu superflua, ca' ei daca Hohenwarth ar' fi voit, pre usioru ar' fi potutu cumpără diuariile datatorie de tonu si semene celoru americani in coruptiune. Corrumpera ar' fi constatuitu inse statului vre-o cat'e va millione, ca' ci acei domni diuariisti nu si facu treba cu lucruri bagatele, spre una astfelu de risipire a banilor statului Hohenwarth inse a fostu pre conscientiosu. In asta privintia, despre ministeriu actualu, lumea cugeta de totu in altu modu.

Votulu separatu

alu divi secret ministeriale, comisiunii esmise din conferintia nationala in Alb'a-Iuli'a in 27. iuliu 1872.

(Urmare.) *)

II.

Intrecedu-me acum la proiectulu de resolutiune alu mai oritatei comisiunii, declaru, cum-ca in catu prin acel'a se recomenda ca' se luamu parte activa la alegerile deputatilor pre langa respectarea programului nationalu — io in principiu lu primescu si lu-partinescu din tota anima, pentru-ca — precum am avutu onoro a atinge in partea Ia acestui votu separatu — si dupa convingerea mea, asta cu multu mai coresponditoria intereselor romane decatul proiectulu minoritathei, cu atatul mai vertosu, ca' daca ar' decretat pre on. conferintia acum participarea la alegeri, atunci vomu poté ave firma sperantia ca' uua atare decisiune va fi acceptata de intreg'a romanime transilvana, si asie se va fi vindecatu slabitorii rana a lipsei de cointelegeri, si in venitoru vomu fi toti impreunati in privintia tienutiei politice si vbm vodé restaurata solidaritatea asie de aduncu dorita.

Sum dura de accordu in principiu cu majoritatea comisiunii; nu inse cu tote punctatiunile sum multumit, cari se afla in acelui proiectu.

Maioritatea comisiunii, adeca in locu se si folositu in proiectulu seu ca' de o spesiune generala (buna-ora ca' ; , de la candidatii romani se accepta stricta sustinere si observare a programului nationalu) a intratu in punctuare mai detaliata dura totu-si — pote pre langa alte respecte chiaru si pentru seurtimes tempului — nu a facutu unu programu in trege (ce in totu casulu ar' fi avutu barenu atata folosu realu ca' fiesce-care ar' fi cunoscutu d'intra acel'a tote postulatele romanilor ardeleni) ci a punctuatu in proiectulu seu numai unele — ce e dreptu — esentiale parti ale programului nationalu, accentuandu in acel'a mai cu sema autonomia Transilvaniei si continuitate de dreptu cu privire la anulu 1863/4.

Departate se fia de mine, ca' se tragă catu de a puci in la indoiala acelui adeveru cunoscatu de tota lumea, cum-ca romanii dorescu autonomia Ardealului. — Nu chiaru io voi si neci acel'a, care se nega catu de mare insemanata atribu'cesc romanimea legei despre inarticularea natiunei Romane, redobandita dupa una lunga si doiosa acceptare de patru secoli. — Afirmu inse, ca' io intre imprejurile presentei, a-si tiene-o de o modalitate scopului neci decatul coresponditoria si reu'alesa (chiaru acum, candu alegerile stau la usia, fara ca noi se ne fi pututu prega' de tempuriu la acele) a stă innainte cu unu

*) A se vedé Nr. 77 ai „Fed.“

Pretul de Premergatul
Pre trei luni . . . 8 fl. v.
Pre cinci luni . . . 6 " "
Pre zece luni . . . 12 " "
Pentru Roman'a:
pre intreg 30 Fr. = 30 lei
" 6 luni = 16 " = 16 " "
" 3 " = 8 " = 8 "

Pentru insertiuni:
10 or. de linia, si 30 or. taxa simbra pentru fiesce-care publicatiune separatu in locuin deschis
20 or. de linia.
Un exemplar costa 10 cr.

astufuliu de programu, pentru că prin una atare procedere în locu se fia ajutat causei naționale, se poate prevede sigură, că amu sporii încă obstailele, contră caroră vomu avea de a luptă, — amu în gruună însemnatu reușirea candidatilor nostrilor la alegeră, și amu eșoperă neșce rezultate de totu contrarie acelora, ce se întinedie cu puctuatiunile de sub întrebare.

Presupune-am adecă pre unu momentu, că pră on. conferinția ar' acceptă proiectul de rezoluție a majorităței comisiunii fără neci una modificare și pre cum este acelă formulat, si prin urmăre a decretă, că români cu ocasiunea alegerilor se voteze se voteze numai pentru atari candidati, cari voru dă unu programu respicatu după îngegetarea contineata in des memoratulu proiectu.

Intrebă: ore ce ar' rezultă din acelă? Ar' rezultă, că antagoniștii nostri politici vediendu acestu programu, ce e chiaru antipode, chiaru diametralu opusu facia cu alu loru, de aru merge chiaru pâna la atacarea insu-si a libertăței personale a candidatilor nostri, injurandu că sustienu unu programu contrariu legilor, dara aru pune de a buna sema inca iudicatu mai multe pedeci alegeri candidatilor naționali si prin felu de felu de machinatuni, cortesii, ba casualmente chiaru si prim propunerea de contră-candidati români etc. ei — cari au cîrmă in meua, sunt mai reunitati in afaceri electorali, si se potu servî de multi factori si midiloce, care noue ni lipsescu, — voru impedece partea cea mai mare a alegatorilor români de a votă pentru candidatulu nostru, si i-voru aduce a votiză in favorea altor candidati. Astă li va succede; avem exemplu in Ungaria; unde chiaru si pre unu candidatu că Aleșandru Mocioni, ei au avutu potere a face că, se cada la alegeră in mai multe cercuri electorale. Asie e mai mai multă că verosimile, e unu adeveru neresturnaveru, că forte pucini români voru votă pentru candidatii nostri de unu atare programu, si priu urmăre cadiendu in cele mai multe cercuri candidatii naționali, chiaru si accol, unde avem majoritate precumpenitoria, caderea apoi va fi interprată intr'acolo, cum-că romanii transsilvaneni nu voru se scie nemicu de unu astufuliu de programu si că cele ce se cuprendu in acelă, nu sunt de locu postulante națiunei romane, ci numai :le unor agitatori.

Apoi — precum am atinsu mai in susu cu aplicarea unei procederi in sensulu proiectului majoritatii, abie vomu fi in stare a alege 4—5 deputati, pre candu servindu-ne de una modalitate correspodientă, si noi intieligintă implinendu-ne cu zelul si energiia detorintă nostra sum convinsu că — pre langa tote cursuri si corupțiuni aplicate unu putere paralelu, si pre langa tota vitregitatea legei electorali si scurtîmea tem-pului de pregătire — vomu poté reușine a celiu pucinu cu 12—15 deputati naționali, respective vomu poté desi nu de totu, dara in mare parte midiloci acea, că voturile alegatorilor români se nu fia folosite, poté in contră intereselor naționali.

Dara mai este inca si unu altu motivu, — după a mea convingere, forte ponderosu, care me abtine de a primi și ar' a modifica in formă sa prezinta proiectul majoritatii comisiunii.

Daca privim numai baremu odata — inse cu deplina atențione si fără patima si sinu magireva app'a etnografica a Europei, astă unica privire de ajunsu că se ne convingem, cum-că atât romanii, cătă si magarii sunt done națiuni relativmente miciutie, pucinu numerose, incunjurate de tote laturele de doue elemente straine gigantice, cari i amenintia cu cutropire si inundare totale. Prin urmare rationalitate nu potem negă, că, fiindu espuse amendoue la totu asemenea pericile, identitatea intereselor loru comune indemna si pre magarii si pre romani, că se puna odata la o parte jalusi'a dusmanosa de pâna și se nisuesca a apropiă, a complană differențele esistente si se ajute imprumutatu uoii pre altii pre calea progressului si a consolidării, că asie intarindu-se, se fia in stare spre conservarea individualității loru naționale cu poteri unite a pune stavila mantuitoria in contră undei amenintătorie a poporilor celor uriasie.

Si totu-si, ce vedem? Vedem cam o asemenea manopera, intre aceste doue națiuni, buna-ora, precum aru fi a douoru frati, cari aru avea a-se defendă in contră unei cete intregi, si in locu se deiespate si sè se apere cu poteri unite, ar' ince e a se atacă si a slabii unulu pre altulu. — A sositu tempulu supremu, că in interesulu comunu a acestor popore se incete in fine continuaarea acestei procedere funeste. Continuarea mai departe cu atât mai pucinu s-ar' poté justifică, fiindu- că a complanare multiemitoria a differencelor intre magarii si romani e realizabile fără trunchiarea intregității statului si fără periclitarea esentiei naționali a magarii; singuru suprematia loru mai este stricata, ar' suferă să se scadere, neci decătu inss interesele vitale.

In acestu statu poliglotu, in care ne-a asiedatul sorteia, traime diferețe naționalități langa o lalta.

Una conveinuire de seculii numerosi a staveriu relații intime, interesosse si legaturi strînsse intre noi.

Cum-că fiască care d'intre aceste popore să se sentiesca fericită si multiumită, acestă a dorî sinceru, ne indemna atât sentiu de dreptate, cătă si respectula de binele pa-triei comune.

Dara, de si nu se poate trage la indoială, cum-că tote aceste națiuni conlocutorie sunt legate reciprocamente de o lalta prin interesu multifarie si forte momentose, totu-si intre tote aceste mai sunt alte doce națiuni, alu căru interesa vitală se li demandă chiaru asie de neincungurăveru alipirea si cea mai intima infrântare sincera către o lalta, precum de imperativu o pretinde una astfelu de legatura intima comuniunea intereselor de conservare, tocmai intre magarii si romani.

Ar' fi unu ceasu binecuvantat de Ddieu atâtul pentru națiunea romana, cătă si peptru cea magiară, candu s-ar' potte staversi una complanare sincera si ecuitabile a differencelor internaționale. — Nu potu intră aici afundu intr'o pertractare detaliata a unor cestiuni asie de momentose; me restrințu a aminti pre scurtu numai atât'a, că prin midilocirea unei impaciuniri escontentatoria, onorifica cu romanii transilvaneni, magarii nu numai pre romanii din Ardealu i-ar castigă de amici sinceri, ei acesta incapaciuire, asie dicindu ar' aduce cu sine si amicii' fraciea a romanilor, din Ungaria; ar' dobandi simpatia si sprinirea toturoru romanilor, din Austro-Ungaria; ba, aru inlesnă forte una cointelegera fraciea si cu consangenii nostri din România; si dieu! nu e posibile, că se fia magarii — ei, cari recunoscu insu-si, că stau isolati pre pamentu, unu soi, fără rudenia in tota lumea largă — intr'atât'a orbiti de immensa trufia naționale, că se nu intielegă cum-că unu atare sprinu poternicu neci i de cătu nu poate fi loru in differente, si că li-ar' fi una castigu de mare insemnatate daca in orientu România, că unu statu vecinu de 5 milioane locuitoru aru scaimbă relatiunile sale de astă-di in relatiuni amicabile cu ei. — Era noue romanilor, unui poporu sfatuitu politicesce in 3 imperia, si remasu indereptu (din vitregitatea trăcutului, si parte chiaru si din vin'a noastră) in multe privintie, noue, cari appartenem — ce e dreptu — la marea ginta latină, la un' rasa cultă si cea mai numerosa in Europă, dara de 17 secli, de candu divulgul Traianu a descalecatu aici cu stramossii nostri, suntemu mai de totu uitati de acesti rudeni departate si abie numai de cătă-va anu incoce in cătu'va recunoscuti de ei ca consangenii, fără se potem inse pre ajutoriulu loru (a loru, cari nu semtiescu inca necesitatea imperativa de se se interesă de noi) contă mai multu decătu că cunoscerea a acestei rudennități ni insuflă ore-care securitate si taria morale, in-trebă: ore noue, — cari inpreuna cu magarii stamu că doue insule in oceanulu immensu alu slavismului si germanismului, pot se nifia in diffienta una relatiune sincera, amicabile cu națiunea magiară? Noi nu amă că se nu recunoscemu cum-că (de-si nu de la altii trebue se acceptam conservarea si desvoltarea individualității nostre naționale, ci astă depinde in primă linia de la vitalitatea si energiia insu-si a noastră, cu care ne vomu nisufi a midiloci repedea nostra inaintare intelectuale, morale si materiale, crescerea junimei nostre in sensu rationalu, practicu dara totu-deodata si naționalu, si ne vomu sili cu poteri indiecite a ne apropiă cu pasi repedi de gradulu civilisatiunei poporalor celor adeveratu culte) totu-si noue inca multu, forte multu ne-aru folosi, daca amu poté cu magarii realiză una complanare buna a differencelor si a staversi relatiuni adeveratu amicabile si binevoitorie intre aceste doue popoare chiamate si altu-cum prin identitatea intereselor de conservare si se infraș cu anima sincera. — Specialmintă noi romanii transilvaneni si ungureni, ore nu semtisim că e una necesitate suprema, că să se scaimbe relatiunile nostre cu magarii asie in cătu se nu mai sufere interesele nostre vitale, si se nu mai simti siliti si invenitoriu a consumă tempulu si poterile nostre cele mai bune cu amaritorie frecari politice sterile, ci delaturendu pedecele, ce ni stau in calea desvoltarei nostre naționale, se potem inaintă si a ne intarfi cu receruta repedire?

Si ore potem trage la indoială, că daca ni-aru succede una atare incapaciuire sincera cu ungurii si s-ar' inlocui relatiunea esistenta a Austro-Ungariei facia cu România cu relatiu amicabile in forte multu s'ar promove binele si consolidarea si a fratilor nostri de d'in-colu de carpati? Io din parte-mi sum convinsu despre acestă, ba am firma sperantă, că resultatela foricite a unei complanări fratiesci a romanilor cu ungurii le-aru semtii chiaru si bietii fratii nostri din Bucovina, cari fiindu si mai tare espusi pericolului absorbirei totale din partea altoru elemente, au cea mai suprema lipsa de una sprinire faptei benevoitoria. Necesitatea unei in paciuri este dară evidentă si nă negabilă.

Baremu de amu avea mai multe semne, că magarii inca o recunoscu acestă pâna ce inca nu e tardu neci pentru ei, neci pentru noi. E in firea omenescă, că se credem usioru, că, ce voim bucurosu a vedea realisata, deci, de-si nu nutrescu prea mare speranta, dara neci nu am pierdutu-o inca de totu, că va veni tempulu cande nu vomu stă facia cu ei că contrari politici. Nu par-te valoata, ei că la lalta are oblegamentulu de a intinde antaiu man'a spătă impacare.

De la unguri acceptam dura pasiulu celu d'intain la acestă. Cari si alt-mintrelea in cai și legislatiunei, era (in cătu din alte respecte politice — unu, sau alta pre acesta cale nu ar' fi realisabili) si in calea

a administratiunii, au o sută de moduri de a pota dovedi prin faptă. că voiescu intru-adeveru binele si intarirea romanilor, si de a midiloci prin aceste castigarea increderei. Era noue ni obvine, că se ne ferim de totu, ce ar' potă, cătă de puciu compromitte caușa nostra națională, dara totu asie se ne ferim de a respinge mană intinsă si a pune netrebintiose, superflue pedeci in calea unei complanări a differencelor nostre subversante.

Ia dara si d'iu aceste consideratiuni nu tienu de consultu primirea proiectului de rezoluție a majoritatii comisiunii fără a modifica in nă pentru că, primindu-se acelu proiectu, asie cumu este formulat, prin acestă de-si nu amu face chiaru de totu imposibile una apropiare, dara e evidentă, că inca ab ovo, amu pune una grava impedire a prigoșa *) in calea a complanării chiaru atunci, candu magarii incepă a are-tă nesce semne **) că sunt mai dispusi decătu pâna acum la una transactiune incapaciutoria, si pre candu (daca voru fi amendoue partile negotiatorie adeveratu petrunse de necessitatea imperativa si felose forte insemnate a unei invoiri sincere si prin urmăre frati magarii inca din a cestu momentuosu punctu de vedere, nu in se numai pentru dobândirea unui avantajiu momentanu, vori voi una pactare) după a mea parere modestă — precum am si punctuat in cătu-va cu ocasiunea dietei Clusiane 1865 — neci decătu nu e absolu impossible, a inlocu accele accentuate in proiectul desmemoratu alu majoritatii (de exemplu neci legile respective din 1863.) cu atari legi si institutiuni noue, cari — daca mai este potere vitală in noi — precum credu că neci nu lipsescu — sunt in stare a asură pre deplinu venitoriu naționale române, si a de-latură tote pedecile din calea desvoltării si intaririi naționale nostre.

(Finea va urmă.)

Logosiu, 12./24. iuliu 1872.

Unu d. corespondinte din Logosiu in Nr. 54 alu „Albinei“ vorbindu despre desbaterile incinse in congregaținea trecuta a supră budgetului comitatense pre an. 1872, si laudandu preotimea si ceallala intelligentă „naționale“, care se luptă pentru scaritărea acestui, budgetu in interesulu, cum se dice, a poporului, intre altele dice: „dări tota au fostu in daru, căci mai majoritatea constatatoria mai mare parte din diregatori comitatensi, cari sunt de a dreptulu interesatila sustinere a budjetului in marimea sa de 100,000 fl., dandu mană cu o parte a mameleucilor, sub conducerea canonicului Nagy, au facutu deserte tote incercările parti-dei naționali, s. c. a. — Fiindu ca acestu pasagiu se occupă de a dreptulu cu person'a mea, mi-tienu de detură a face a supră acestui obiectu următoare reflecții.

a) Trebuie se negu, că invingerea majoritatii si a mameleucilor Dlui corespondinte s'ar' fi intemplatu sub condusere a mea. — Un'a, că eu nu m'am conservat mai nainte cu nimici privativu despre acestu obiectu, asara cătă am condusu presidiulu la sectiunea financiară a comisiunii permanente, unde in calitatea mea de presiedinte a trebuitu se enunciu parerea unanimă a membrilor pentru sustinerea budgetului; alt'a, că ce nu sum, si se me si feresca Ddieu, că se fiu să se aspiredu a fi candu-va conducatoriu său la o parere individuală, si tienută mea in acestu lucru me rogu a nu o consideră altcum, decătu numai că o tienută privată personală, si relativu la mine isolate. — Dreptu aceea o respingu acăstă assertiune a Dlui cor. și aceea purăsă din informație sinistra, ori din năsuntia de a mistifică pre on. publicu cetitoriu.

b) Imi permită D. cor. a observă, că de acolo, că la aperatu cine-va redicarea salariului amplioalor comitatensi nu urmedia neci de cătu, că se fia mameleucu. Sub cun-dusere a mea. — Un'a, că eu nu m'am conservat mai nainte cu nimici privativu despre acestu obiectu, asara cătă am condusu presidiulu la sectiunea financiară a comisiunii permanente, unde in calitatea mea de presiedinte a trebuitu se enunciu parerea unanimă a membrilor pentru sustinerea budgetului; alt'a, că ce nu sum, si se me si feresca Ddieu, că se fiu să se aspiredu a fi candu-va conducatoriu său la o parere individuală, si tienută mea in acestu lucru me rogu a nu o consideră altcum, decătu numai că o tienută privată personală, si relativu la mine isolate. — Dreptu aceea o respingu acăstă assertiune a Dlui cor. și aceea purăsă din informație sinistra, ori din năsuntia de a mistifică pre on. publicu cetitoriu.

*) prijosa, pentru că aici fără predarea vre unui dreptu se-ar' potă incungină. L: V:
**) Dar' aceste facu ei numai de interesu! Vedi bine, dar' ce se face in politica fără interesu? si care invoia e mai statornică decătu una, care se baseze pre interesulu identicu si comunu a ambilor parti negotiatorie? Succede va o complanare — precum dăe bunul Dumăducie că se succeda — e bine; éra deca nu, asta-ce e dreptu — ar' fi una rezultatul destulu, dara ce am fi rescris cu probă? nimicu; am stă totu acolo unde stamu acum, numai că am fi mai seraci cu o — sperantă frumoasă.

L: V;

afirmu seriosu. Noi cari, in contra' rescrisului ministeriale amu aperatu preliminariu facentu dejă in an. trecutu, si ne amu radimatu principalminte pre dreptul de autonomia comitatense, nu potem si numiti neci de cătu mameleuci; d'in contra' mameleuci se potu numi acei-a, cari in contra' principiului loru apera dispusetiunile ministeriali, pentru că acestea chiaru se lovescu cu manevr'a si capritiele loru ad hoc.

c) Se me ierte D. cor., daca contradicu afirmatiunei Dniesi Sale, că si cum majoritatea ar' fi constatui mai mare parte d'in diregatorii comitatensi. Ast'a era este o mistificare. Cifrele vo. bescu. — Este constatui, cea ce credu neci D. cor. nu va negă, ca aperatorii budgetului facia cu combatatorii lui la votare, s'au dovedit inproptiunie că 78 : 22, asiè dara majoritatea a fostu 56. Acum daca D. cor. va fi in stare se demustre ca diregatorii votanti au fostu de facia mai multi de 15, — aide se dicem 20., eu me dau a priori invinsu pre gratia si negratia. Inse n'au fostu mai multi si daca n'au fostu mai multi intrebui: celealte 36 voturi de unde minunea lui Ddieu au eșuit? Dela mameleuci? Da, da! de la mameleuci că acei-a cari fiindu convinsi despre necesitatea immunitării salariului amplioatilor, au votat d'in pur'a loru convingere neavandu neci unu interesu, daca nu acela, că se li se usioredia si loru nitielu pung'a.

d) Eu si in congregatiune am disu, si acum dicu, că acea descriere a paupertatii poporului de rondu, de carea s'au folositu unii, că de unu argumentu decicatoriu, cu unu tonu emfaticu, a fostu si este esagerata; incătu, daca ar' stă lucrul asiè precum s'a afirmat, acei locuitori, cari au se platesca contributiune directa, asta-di potu se merge se cersiesca. Nemicu mai multu. Dar' nu e asiè. Sciu si eu forte bine, că 2—3 ani mai nefavoritorii aducu pre economii in un'a lipsa relativa; dar' sciu si aceea, că un'a astfelui de supr'a contributiune, la carea abia are contributoriul se platesca 3%, dupa darea sa directa, fia-care pote se o suporte, d'in privinti'a interesului publicu, numai daca va vré.

e) Ce se tiene de pretins'a dotațiune splendita a amplioatilor, èn se vedemu ce e si cu acea? Salariul juidelor administrativi (se i luam numai pre acestia, cari camau stau la midilociu intre amplioatii de rangulu mai inaltu, si intre cei de rangulu mai micu) e preliminatu la 120 flor. si 10% consu quartieriale. Totu ce intre vine sub titulu de pausialu de calatoria oficioasa, care si inante de acea lau trasu estra, numai nu in tipu de pausialu, ci că tasse de caletorie oficioase dupa statjuni. Acuma domnulu meu, èu sciu positivu, pote vei sci si d. ta. că in Logosiu, care e unu orasie de neguigatoria de rangulu alu III. seu alu IV-lea, unu calfa de neguigatoria are plata annuale de 12. sute de floreni. Ore dara totu atâta se fià prémultu pentru unu jude administrativ comitatense, mai virtosu pentru unulu care nare altu isvoru, avere, seu mosia privata d'in cere se mi-marturisiti mie adeverulu se vi lu-marturisti dñieloru vorstre insi-ve.

Nu vré se mai iterediu aici cele-alte argumuminte dupa parerea mea de totu grave, precum: demnitatea comitatului, just'a pretensiune, că diregatorii lui cu trupu cu susfetu se fia devotati chiamarei loru, si binelui publicu; disuint'a de a impedede pre amplioati de a si-cercă imumilitarea venitalui d'in alte isvòre nelimpedi; ma si principiul democraticu, in urmarea carui-a trebue se straduim, că nu totu proprietari, si aristocari, se cuprinda oficiale comitatense, ci si altri, cari n'au alta nemic'a, decătu numai sciuntia, carci si-a castigatu cu multa truda pre la scòle, s. c. a. cari tote m'a indemnatu si pre mine de la inceputu ca se fiu pentru imbutatirea salarielor amplioatilor comitatensi, si d'in motivulu caror-u a am remas consequentu pre langa acest'a imbutatire pana in diu'a de asta-di. Neci voi se ceru, ce pote fi cau'sa, că atunci candu s'a statoritu acestu preliminariu in anulu trecutuaintea reorganisarei acestui camitatu, nime nu s'a aflatu, care se se scole in contra lui, si opusetiunea d'in partea dñiloru nationali s'a inceputu numai in anulu curinte, in congregatiunea d'in februariu, asiè dara duja organisarea cea noua a comitatului? Nu vreu se le cauta se le cercu tote acestea, ci aici numai la acelu pasu voescu inca se reflectediu ceva, unde se dice, că s'a insultatu preotimea cu acea apostrofare, că se inventie pre poporu se bée cu 1. ciocanu de rachiu mai putinu, si atunci va poté suporta si acest'a sarcina noa. Nu sciu ce causa a avutu d. cor. a retacé acea impregiurare că acesta chiaru éu am disu-o? Éta eu suplinescu pre d. corespondinte, inse adaogu totu-odată, că nu e dreptu că eu am insultatu preotimea pentru că atunci n'asi fi insultatu si pre miue insu-mi, pentru că, precum pote se si-aduca aminte d. cor. eu am vorbitu in person'a prima, adeca: de noi preotii. Si dieu! mi-ar' placé se afu unu omu nepreocupat, care se nu recunoscă adeverulu apostrofarei acesteia, daca d. cor. vre se sustiena, că a fostu apostrofare. — Pote fi, că acesta n'ar' fi trebuitu se o dicu, nu pentru acea, că nu e dreptu, ci peatru acea, că nu i-ar' fi fostu locul acolo. Hainele nelaute se spala mai bine a casa in famili'a. Inse acum ce am disu, am disu, si convingerea mea este, că nu trebue se ni le ascundem detectele, ranele, ci se le sondam fără crutiare, si se ne simu ale delatură, a le vindecă, pentru că altecum indesertu vorbiu despre inaintare, cultura, acestea voru romane totu mai frage gôle, si pote că ui voru castigă ore-care popul-

laritate éftina, — dara scopulu in realitate, si cătu ar stă numai in poterea nostra, nu ni la-vomu ajunge neci candu.

In fine tu rogu d. corespondinte, si pre toti cari sunt de principiile dniei tale, că se incetati odata a face d'iori ce intrebare accidentaria si de natura eterogona, capitulu de politica nationala; incetati de a fi arroganti, si a vi pretinde, că nesci infalibili privilegiu de nationali eschisivi incetati de a fi atât de intoleranti fatia cu parerile si convingerile altor'a, contrarie parerilor si convingerilor dñieloru vorstre, si aveti bunatate odata a crede si a presupune, că nu toti, cari nu vi urmăria orbissiu si au curagiu de a nu se face m'a m'e l'u i i politicei celei fortiate a dñielor vorstre, si nu toti acestia, dicu, s'au vendutu pentru interese marsiave, si că si anim'a aceloru chiaru asiè bate daca nu mai bine, pentru adeveratele interese nationali, ca si a dñielor vorstre, că dieu, daca nu veti incetá de la acestea, reulu va crescere pre d'i ce merge, si sciti ce dñe scriptur'a despre imperat'ia, carea e impartita intre sine; era mai in sine ve rogu dati pace personei mele, că eu in publicu n'am nemic'a cu personele dñieloru vorstre, si daca indrasnescu si eu a avé parcile si convingerile mele proprie combatet-ile acelea, daca nu vi conviau, pana ce vi place. N'am nimic'a incontru. Numai protestedin in modu solenu, in contra presupunerii că daca eu dupa convingerea si principiile mele, cari nu se datédia de eri de alalta eri, nu potu se mergu totu-de una cu dñile vorstre pre o cale, pentru acea nu sum romanu, bunu, nu sum nationalistu.

Mi se pare, că in trecutu am datu do-edi destule de contrariu; era pentru viitoru am sperantia dupa Ddieu că ori canda voru veni pre tapetu cestioni nationali, cari involva in sine adeverate si bine piecepute interese romane, acelea pre mine me voru afă totdenn'a intre cei mai aprigi si resoluti aperatori ai aceloru. Era in contra convingerii mele nu voiu lucra neci candu, ori ce sorte se me astepte.

Mich. Nagy, canonico.

VARIETATI.

** (Retiu a lineelor ferate din Europa), considerata desimea ei neegale cu privire la difretele parti a le Europei, — se pote imparti in trei gruppe, dintre cari cea de antâia cuprinde statele cele mai inaintate in industria, anume: Britani'a-Mare si Irlandi'a, Belgia, Olandi'a, Franci'a, Elvetia, Germania si Dania; era in a dou'a sunt a se numeră: Austro-Ungari'a, Itali'a, Ispania Portugalia. Gruppa a treia ar' cuprinde mai virtosu tierrelle, cari se asta numai pre gradulu de diosu alu producținilor primitive; precum: Turci'a, Greci'a, Russi'a, Norvegi'a, Suedi'a, Islandi'a. Cea de antâia si cea mai impoporata gruppera contine si cea mai desa reti'a, anume: 9258 mile geografice de lungimea lineei ferate, si 13,258 mile de sinuri pentru 122.040.000 de locuitori. Lungimea lineelor ferate de grupp'a a dou'a cu 83,895.000 de locuitori stă in privinti'a acest'a cu multu mai napoi, deore-ce acest'a in periferia egale (27,578 mile cuadrat) posiede numai 3456 mile geografice in linea ferata si 3906 mile de sinuri. Grupp'a prima impoporata mai desa cu 44 percente; are una reti'a mai desa de 167 percente. Totu mai departe cada de olalta gruppele din classe prima si a dou'a (cu periferia de 124,210 mile patrate si 94,970.000 locuitori.) La grupp'a a dou'a populatiunea este de 298 percente si reti'a lineei ferate de 594 percente mai desa. Colossal sunt insa diferențele d'intre nrile proportionale ai classei prime si a trei'. Cea de antâia este mai impoporata cu 474 percente si cu reti'a de 1750 percente seu de 18 ori mai desa. Asemenea proprtione se areta si la medilocele de comunicatiune. In grupp'a prima cadau 63 vagone de povara a supr'a unei mile ferate; in a dou'a 27; in a trei'a 26. Ferrulu folositu spre gatirea lineelor si a instrumintelor de comunicatiune face preste totu 239.420.000 centenari de vama. Daca se va computa la aceste cantitatea ca de 50 milioane centenari pentru sustinerea intacta a lineelor ferate din Europa, atunci ferrulu folositu la linieele ferate face preste totu 398 milioane, seu 2,96 percente a intregei productiuni de fieru din Europa incependum la a. 1830 pana asta-di, seu ca la trei milliarde de centenari.

** (Secerisilu) In Europa apusena secerisilu este midlociu; in resarit ugraulu e mandru, secar'a inse ceva slabu. D'in Franci'a, diariul „Mercuriale“ scrie, că d'in tote partile si unghiurile tierrei se innaltia in muru de lauda unisone. Pretotindenea este secerisul manusu; prin totu locul imbetbelisugare pana sfundu in provinciele Salogne, Champagne si Nivermai. Neci unasiugura plaugera tota lumea e indestulita. In Belgia si Olanda asemenea se bucura de prospectele cele mai mangaietori. In Anglia inse, secerisilu va fi mai slabu. In Americ'a, dupa reportul despartimentului pentru agricultura din Washington, secerisilu va fi cu 4—5 procente mai slabu' de cătu in anulu trecutu, voru scote inse totu-si vre-o 220 milionne bushel (mesure americane). Scirile din Russu'a sunta assemenea sunt imbucuratori si reporturile despre una secerisul ren se voru dovedi de false. Tempulu este fromosu; termometrul + 20°, barometrul 28" 7".

** (Urechile ca instrumente de

musica) dupa descoperirea marchisului italiano Corti fia care omu ascunde in urechile sale unu instrument microscopiu cu corde in modulu unui fortepianu; ca la 3000 de fibre (fire) de lungime si tensiune neegale se asta pre diafragm'a spiralei (linea de separatiune, peclut'a ce desparte spiralea), in urechi'a interna, ca-si clapele unui fortepian regulat un'a langa alt'a. Helmholtz a descoperit insemnata loru la simpat'a tonurilor. E cunoscute, că deca d'intre doue corde asemenea intinse, cari se asta in apropiare de oalta, se intonedia un': atunci si ceea-lalta vine in vibrare si consuna tonului celei de antâia; pana candu una corda neasemene intinsa, de-si vine in miscare prin vibratiunea celei de altă, insa neafandu-se in tensiunea ei, remane fara de a-i consună. In asemenea modu se punu in vibrare cordele differite ale fortepianului acestui-a din urechile omului, indata-ce tonul, pre care sunt intinse, este respicatu d'in afara, si urechia va fi dispusa a distinge in musica tonurile si sunetele singuratece, adeca: incătu are organul lui Corti constructiunea sa adeverata si perfecta, in cătu aru dissoană vibrarile singurative seu in cătu sunt impreunate mai multe vibratiuni; si pentru acesta spre a exista autonome neapte. De ore-ce acuma talentul musical consta in a distinge bine tonurile fine, pentru aceea perfectiunea instrumentului de corde a lui Corti areta talentul musical, si avem inaintea noastru unu exemplu evidentu despre aceea, cum este indrumatu unu talentu orecare la perfectiunarea unui anumit organu. Perfectiunea vibrarilor instrumentului Corti, ce e dreptu nu formedia inca neci unu Mozart, inse neci că se poate produce vre unu Mozart, fara ca perfectiunarea fortepianului internu se si-aibă de base fantasi'a creatoria.

* (Explorarea calilor ferate romane) Cu toate că căile ferate romane sunt asiè de reu si de neconscientiosu construite de cătra concessionarii judani-prussaci, incătu cele mai multe linie trebuesc construite de nou si astfelui intrerumperea comunicatiunii este asiè discundu la ordinea dñiei, — totu-si esplorarea loru in cele d'antâia 28 septembare ale anului curinte areta unu venit curat de 300.000 franci. De alintrele perceptionile totale in acestu tempu facu 1,510.039 franci si s'au esplorat numai liniele Bucuresci-Braila (228 chilometri) si Barbosi-Maracesci (29 chilom.). Deci, in tempu de 23 septembare pre fia-care chilometru, cadau 5836 franci. Daca amu admittre chiaru casulu celu mai ne nefavorabilu, că adeca cunoniciunea nu se desvolta mai tare, ci remane in stadiul actualu, perceptiunile esploratorii pre intrega retine a si atunci s'ară pre anu la 3,414.000 franci, seu 10.702 pre chilometru. — Daca voru cugeta inse că unu asemenea rezultat se poate esoperă chiaru si in imprejurările cele mai nefavorabile, atunci cu totu dreptul se poate speră, că dupa ce se va deschide comunicatiunea pre retine a intrega a calilor ferate romane, perceptiunile se voru urca si venitul curat, care intra in pung'a judanilor, va si considerabilu.

* (Nalecu fundatela Liss'a) Dupa resbellul de la 1866 marinari austriaci au tienutu consiliu cumu aru pote scote la suprafaci'a mării naiele cufundate in decursulu resbellului si s'au declarat ca e cu nepotintu; si celu multu numai unele franture potu fi librate. Mai de aproape cătiva naieri din Dalmatia au venit la acela a propusu, că n'ar fi lucru săra folosu a scote la suprafacia unele bucăti pretiose din materialul gramadit in locurile acele pre fundul mării. Acestea s'a si demonstrat deore-ce ostenele unor intreprindatori privati n'a fostu fara rezultat. Abi se incepura cercetarile si nu preste multu descooperira naiea numita „Re d'Itali'a“, dar acesta asiè de adunca a fostu ingropata in pamentu si iubuita era imprejurata de plante marine. cătu neci unu scritorius n'a potutu petrunde in interiorul ei Era „Palastro“; si „Radeczky“ cari s'a cufundat in 1869, neci de urme nu li-au datu. Au affatu ce e dreptu trei naie, dar sunt atât de sdrobite, cătu nu se poate cunesc se fia naiele numite seu naiele comerciale cufundate nainte de 20 de anni, seu potre remasitile naielor d'iu lupta de la annulu 1821.

* (Dispuse si noua) Administratiunea lineelor ferate a facutu una dispusetiune noua in vinderea biletelor de caleoria, care va aduce unu avantajiu forte insemnatu pentru publicul caleorius. Anume: biletele pentru statiunile mai insemnate d'in intru si d'in afara se voru poté cumperi la veri cari otela mai insemnatu d'in Pest'a, voru fi depuse la portierulu otelului, de la care voru poté fi procurate cu multu mai nainte de plecare treuului, asiè cătu pasagerii nefiindu impedecati cu predarea pacurilor, voru poté trece dreptu in vagonu, fără de a intarzi la gara. Dispusetiunea acesta este conformata celei din America si Elvetia, care s'a areata a fi forte coresponditoria scopului.

* (Statisticu) In Rom'a se tiparesc de prese 22 dñarie. D'intre aceste-a 16 sunt liberali era 6 de partita catolica. D'intre cele d'antâia „Opiniune“ apare in 12 mii de exemplare cu 9000 de prenumeranti; „Gornale Noua“ cu gravure, cu 7000 de prenumeranti; „Fanfulla“ in 5460 de exemplare cu 4000 de prenumeranti; „Capitale“ in 7600 de exemplare cu 2000 de prenumeranti; „Gazetta Ufficiale“ cu 4500 de prenumeranti, „Liberta“ in 4500 de exemplare cu 1000 de prenumeranti, „l'Italie“ in 4000 de exemplare cu 2000 de prenumeranti; „Don Pirloino“ in 2200 de exemplare cu 700 de prenumeranti;

